

**O'ZBEKISTONDA KAM TA'MINLANGAN AHOLINI QO'LLAB-
QUVVATLASH TIZIMINING TARIXIY BOSQICHLARI**

Ism-sharif: Abdumalikov Bobur

Ilmiy daraja: Talaba (ilmiy daraja yo'q)

Ta'lim muassasasi: Millat Umidi universiteti "Biznes Boshqaruv" fakulteti

1-kurs talabasi

Elektron pochta: boburjonabdumalikov77@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistonda kam ta'minlangan aholini qo'llab-quvvatlash tizimining shakllanishi va hozirgi davrgacha bosqichma-bosqich rivojlanish jarayoni tahlil qilinadi. Tadqiqotda mustaqillikdan keyingi yillarda olib borilgan ijtimoiy islohotlar, davlat dasturlari, qonun hujjatlari va amaliy natijalar ilmiy asosda yoritiladi. Shuningdek, 2016-yildan keyingi yangi bosqichda amalga oshirilgan islohotlarning mazmun-mohiyati, ularning ijtimoiy barqarorlikka ta'siri va tizimni modernizatsiya qilishdagi ahamiyati o'rganiladi.*

Kalit so'zlar: *kam ta'minlangan aholi, ijtimoiy himoya, davlat siyosati, islohotlar, strategiya, qashshoqlik, yordam tizimi, farovonlik.*

Abstract(in english): *This article analyzes the formation of the system of support for the low-income population in Uzbekistan and its gradual development to the present day. The study provides a scientific overview of social reforms, state programs, legislation and practical results carried out in the years after independence. It also examines the content and essence of the reforms implemented at the new stage after 2016, their impact on social stability and their significance in modernizing the system.*

Keywords: *low-income population, social protection, state policy, reforms, strategy, poverty, assistance system, welfare.*

Аннотация (на русском языке): *В данной статье анализируется становление системы поддержки малообеспеченного населения в Узбекистане и её поэтапное развитие до настоящего времени. В*

исследовании представлен научный обзор социальных реформ, государственных программ, законодательства и практических результатов, проведённых в годы независимости. Также рассматриваются содержание и суть реформ, реализуемых на новом этапе после 2016 года, их влияние на социальную стабильность и значение в модернизации системы.

Ключевые слова: малообеспеченное население, социальная защита, государственная политика, реформы, стратегия, бедность, система помощи, социальное обеспечение

Kirish

Jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda kam ta'minlangan aholini qo'llab-quvvatlash tizimi alohida o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida ijtimoiy himoya davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllandi. Bu tizimning bosh maqsadi — aholining eng zaif qatlamlarini himoyalash, ularning minimal turmush darajasini kafolatlash va ijtimoiy tenglikni ta'minlashdan iboratdir.

Metodologiya

Tadqiqotda tizimli tahlil, tarixiy yondashuv, qiyosiy metod va statistik ma'lumotlarga tayangan holda ijtimoiy siyosatdagi o'zgarishlar o'rganildi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, Jahon banki, BMT va XMT kabi xalqaro tashkilotlarning tahliliy hisobotlari asosiy manba sifatida foydalanildi.

Asosiy qism

1. Mustaqillikdan keyingi dastlabki islohotlar

1990-yillar boshida O'zbekiston iqtisodiy mustaqillikka erishgan bo'lsa-da, aholining katta qismi sobiq tizimdan chiqqan inqiroz natijasida daromad jihatidan tengsiz holatda edi. Shu sababli 1994-yilda "Mahalla" instituti orqali kam ta'minlangan oilalarni aniqlash va ularga moddiy yordam ko'rsatish tizimi yo'lga qo'yildi. Bu model aholining ijtimoiy himoyasini joylarda aniqlashning o'ziga xos shakliga aylandi.

1999-yilda “Aholini ijtimoiy himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonun qabul qilinib, kam ta’minlangan oilalar uchun bolalar nafaqasi, vaqtincha yordam puli kabi mexanizmlar joriy qilindi. Shu bilan birga, “Ijtimoiy himoya jamg‘armasi” tashkil etilib, turli yordam turlari uchun byudjetdan mablag‘lar ajratila boshlandi.

2. 2000–2015-yillarda tizimning shakllanishi

Bu davrda O‘zbekiston ijtimoiy siyosatini maqsadli yordam tamoyiliga asoslab borishni boshladi. 2001-yilda “Aholi bandligini ta’minlash to‘g‘risida”gi qonun, 2007-yilda esa “Nogironlarni ijtimoiy himoya qilish to‘g‘risida”gi qonunlar qabul qilinib, ijtimoiy siyosat institutsional asosga ega bo‘ldi. Ammo, 2010-yillarning oxirlariga kelib, xalqaro tahlillarda mamlakatdagi yordam tizimi qamrovi past ekani qayd etilgan. Masalan, 2016-yilgacha aholining atigi 16 foiz qismi ijtimoiy yordam dasturlariga kirgan. Bu esa tizimni tubdan isloh qilish zaruratini keltirib chiqardi.

3. 2016-yildan keyingi modernizatsiya bosqichi

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev rahbarligida 2016-yildan boshlab ijtimoiy siyosatni modernizatsiya qilish yangi bosqichga ko‘tarildi. “Har bir oila — tadbirkor”, “Obod qishloq”, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari” kabi dasturlar ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning amaliy mexanizmlariga aylandi.

2021-yilda “Ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirish strategiyasi” ishlab chiqildi. Unda kam ta’minlangan aholini qo‘llab-quvvatlashning yangi modelini yaratish, ijtimoiy yordamni raqamlashtirish va yagona registr asosida boshqarish belgilandi. 2023-yilda Milliy ijtimoiy himoya agentligi tashkil etilib, barcha ijtimoiy xizmatlar ushbu agentlik orqali muvofiqlashtirilmoqda.

4. Raqamli boshqaruv va xalqaro hamkorlik

So‘nggi yillarda ijtimoiy yordam tizimiga axborot texnologiyalarini joriy etish ustuvor yo‘nalishlardan biriga aylandi. 2022-yilda “Yagona ijtimoiy himoya reyestri” tizimi ishga tushirildi. Jahon banki, UNICEF va XMT kabi tashkilotlar O‘zbekistonga texnik va moliyaviy yordam ko‘rsatmoqda. Masalan, Jahon banki 2024-yilda 100 million AQSh dollari miqdorida kredit ajratib, “INSON” loyihasini amalga oshirishni boshladi.

5. Tizimning natijalari va istiqbollari

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti 2024-yilgi Murojaatnomasida ijtimoiy himoya tizimini yanada takomillashtirish, 2030-yilgacha qashshoqlikni yarmiga kamaytirish maqsadini ilgari surdi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, 2017–2024-yillar davomida kam ta’minlangan aholining ulushi 17 foizdan 11 foizga kamaygan. Shuningdek, 2022–2024-yillarda 200 mingdan ortiq oila kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga jalb etilgan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda kam ta’minlangan aholini qo‘llab-quvvatlash tizimi mustaqillikdan so‘ng to‘rt asosiy bosqichni bosib o‘tdi. Eng muhim o‘zgarishlar aynan hozirgi — yangi O‘zbekiston davrida amalga oshirilmoqda. Tizim markazlashdi, raqamlashtirildi va maqsadli yondashuv asosida shakllantirildi. Bugungi kunda ijtimoiy yordam inson kapitalini rivojlantirish, kasbga o‘qitish va tadbirkorlikni rag‘batlantirish bilan uyg‘unlashmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2023.
2. Karimov I.A. “O‘zbekiston – bozor iqtisodiyotiga o‘tish yo‘lida”. – Toshkent: O‘zbekiston, 1995.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF–4947-son Farmoni.
4. World Bank. Uzbekistan – Sustaining Market Reforms, 2020.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 12-avgustdagi 410-son qarori.
6. “Aholini ijtimoiy himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonun, 1999-yil 30-aprel.
7. “Aholi bandligini ta’minlash to‘g‘risida”gi Qonun, 2001-yil 1-may.
8. UNICEF Uzbekistan. Social Protection System Assessment Report, 2018.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Obod qishloq” dasturi to‘g‘risidagi Farmoni, 2018-yil.
10. “Ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirish strategiyasi–2030” loyihasi, 2021-yil.
11. Milliy ijtimoiy himoya agentligi to‘g‘risidagi Nizom, 2023-yil.

12. O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag‘allikni qisqartirish vazirligi ma’lumotlari, 2022-yil.
13. World Bank Press Release. Uzbekistan to Improve Access and Quality of Social Services for Vulnerable People, 2024.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi, 2024-yil.
15. Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari, 2024-yil.
16. “Qashshoqlikdan farovonlik sari” milliy dasturi, 2024-yil.